

NORGES AUTORISERTE REGNSKAPSFØRERES FORENING
Foretaksregisteret NO 871 278 342

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.

0030 Oslo

Deres ref.:
04/128 Ø LW

Vår ref.:
adm/poh

Dato:
14. mai 2004

Høring av NOU 2004: 1 Modernisert folketrygd – bærekraftig pensjon for framtida

Vi viser til Finansdepartementets (FIN) høringsbrev av 14. januar 2004.

Saken har vært behandlet i NARFs fagutvalg.

I Innledning

Departementet ber om at høringsinstansenes merknader til forslagene om modernisert foletrygd knyttes til kapittelinnndelingen i ovennevnte NOU. NARF har likevel valgt å knytte våre kommentarer til hovedkonklusjonene i kapittel 1.2. I tillegg har vi primært valgt å konsentrere oss om de forhold vi også tidligere har tatt opp med Pensjonskommisjonen.

II Kommentarer til hovedkonklusjonene

Punkt 1 En modernisert folketrygd med en nærmere sammenheng mellom den enkeltes inntekt og pensjon

Kommisjonen foreslår en pensjonsopptjening som skal gi en kompensasjonsgrad i folketrygden med 54% av den gjennomsnittlige lønnsinntekten. Fordi folketrygden primært har som mål å sikre alle en minimumspensjon og fordi pensjonskostnadene har steget dramatisk i de senere år synes det helt nødvendig å legge pensjonsutbetalingene på det foreslåtte nivå. Forslaget er også positivt ved at det sikrer en større sammenheng mellom det som faktisk er betalt inn over den perioden man har vært yrkesaktiv og det som betales ut i form av pensjon. Dette prinsippet er enklere å akseptere og forstå. Forslaget synes med andre ord rimeligere enn nåværende regler. Dette til tross for at det foreslås en øvre grense på 8 G for årlig inntekt som gir grunnlag for pensjonsopptjening, i kombinasjon med at alle gis rett til en form for minstepensjon. Denne måten å ivareta fordelingsprinsippet på er etter NARFs vurdering positivt.

Punkt 2 Grunnsikring ved garantipensjon

NARF mener at en av de viktigste elementene i folketrygden må være å sikre at alderspensjonister får utbetalt en pensjon som i det minste dekker kostnadene til livsopphold. Reglene om mistepensjon på minst tilsvarende nivå som i dag bør derfor videreføres uavhengig av tidligere innbetaling.

Punkt 3 Livsløpsopptjening

Dagens besteårsregel innebærer at kun de 20 beste årene regnes med ved fastsettelsen av grunnlaget for beregning av pensjon. Denne besteårsregelen er en av de største urimelighetene ved dagens system. I praksis innebærer regelen at dersom en yrkesaktiv har som formål å kun få maksimal folketrygd ved minimal arbeidsinnsats, kan vedkommende jobbe i til sammen 40 år, og kun sørge for høy inntekt i 20 av disse årene. På denne måten kan den yrkesaktive få samme pensjon som en yrkesaktiv som har tjent like godt over alle 40 årene. Besteårsregelen er ikke bare urimelig, men den bygger også på et uriktig prinsipp sett i lys av at folketrygdens pensjonsutbetalinger skal være et resultat av en form for tvunget sparing frem mot pensjonsalderen.

Det er rett og rimelig at alle sikres en minstepensjon gjennom folketrygden. NARF mener at folketrygden enten kun må sikre at alle får en minimumspensjon og at den tvungne innbetaling til folketrygden reduseres tilsvarende, eller motsatt, at folketrygden fungerer som en form for tvungen sparing der pensjonsutbetalingene står i forhold til innbetalingene som yrkesaktiv. Sistnevnte ordning er etter NARFs vurdering den beste.

Punkt 4 Automatisk stabiliseringsfaktor

Den foreslåtte automatiske stabiliseringsfaktoren i form av et delingstall har til hensikt å øke eller redusere de samlede pensjonsutbetalinger i forhold til økt eller redusert forventet levealder på befolkningen. Det er viktig at delingstallet ikke i for stor grad rokker ved forutberegnligheten i antatt årlig pensjon for den yrkesaktive. Det bør derfor settes krav til når et delingstall for de yrkesaktive senest kan fastsettes slik at denne gruppen fremtidige pensjonister kan beregne pensjonen tidligst mulig, og eventuelt tegne tilleggspensjoner dersom de ønsker det. Særlig er dette viktig sett i lys av at Pensjonskommisjonens forslag til regelendringer også innebærer at den yrkesaktive skal motiveres til å ta et større ansvar for egen pensjonssparing gjennom frivillige ordninger. Skal motivasjon finne sted forutsetter dette at den yrkesaktive på en klar og grei måte gjøres oppmerksom på hvilke pensjonsrettigheter som til enhver tid er opparbeidet.

NARF mener at en slik faktor både er fornuftig og helt nødvendig for å skape tilstrekkelig økonomisk sammenheng mellom innbetalinger og utbetalinger.

Punkt 5 Fleksibel pensjonsalder

NARF mener at en fleksibel pensjonsalder er best samtidig som den bør være mest mulig lik for alle. Fordi den årlige pensjonen ved pensjonering før fylte 67 år beregnes etter tilnærmet forsikringstekniske prinsipper mener vi i NARF at det burde åpnes for at pensjonering kan skje fra fylte 60 år. Dette gir enda større fleksibilitet enn det som foreslås av Pensjonskommisjonen.

AFP-ordningen bør etter NARFs vurdering fjernes. Det bør være en klar forutsetning at dersom ordningen videreføres så må partene i arbeidslivet, som eventuelt ønsker å videreføre denne ordningen, også bære alle kostnadene med denne.

Punkt 6 Egen premie for den inntektsavhengige alderspensjon fra folketrygden
NARF støtter dette forslaget.

Punkt 7 Løpende utbetalte alderspensjoner reguleres årlig med gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten, i stedet for lønnsregulering som i dag.

Sett hen til at modernisert folketrygd har som mål å skape større sammenheng mellom innbetaling og utbetaling vil det etter NARFs vurdering være en fordel å basere utbetalingene på gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten fremfor bare lønnsvekst. Dette er blant annet begrunnet med at gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten vil være mer forutsigbart.

Punkt 8 Pensjonskommisjonene er kommet til at pensjonene i folketrygden i hovedsak bør finansieres ved løpende innbetaling etter hvert som de kommer til utbetaling.
NARF støtter dette forslaget.

Punkt 9 Kommisjonen foreslår at det etableres en langsiktig retningslinje om at de ufonderte forpliktelsene knyttet til alderspensjonen i folketrygden ikke skal øke over tid som andel av den samlede verdiskapningen i landet.

NARF støtter dette forslaget fordi det synes å gi bedre oversikt over de samlede pensjonsforpliktelsene. I tillegg vil retningslinjene sikre en pro aktiv holdning til hva som må gjøres for eventuelt å sikre økende pensjonsforpliktelser.

Punkt 10 Pensjonskommisjonen går inn for at offentlig tjenstepensjon legges om slik at den blir et direkte (netto) tillegg til folketrygden.

Etter NARFs vurdering er det viktig at en reformering av folketrygden gjøres gjeldende for alle. Det forhold at levealderen stiger bør også få betydning for offentlig tjenstepensjon sett hen til de økte kostnader dette medfører. I tillegg er det et faktum at flere og flere skifter arbeid i løpet av en lang yrkeskarriere. Offentlige pensjoner bør ved sitt pensjonssystem ikke legge hindringer i veien for arbeidsmobilitet. En fondering av den statlige tjenstepensjonsordningen synes også hensiktsmessig ved en overgang fra såkalt brutto- til nettoordning.

NARF mener at pensjonsordningene for statsråder og stortingsrepresentanter også bør gjøres om til nettoordninger og reguleres på samme måte som andre tjenstepensjoner.

Punkt 11 Det foreslås at ordninger med særaldersgrenser knyttet til bestemte yrkesgrupper blir gjennomgått og tatt opp i forhandlinger mellom partene i arbeidslivet.

NARF mener at fordeler som overføres den ansatte, foranlediget av arbeidsinnsatsen/ arbeidsforholdet, primært bør komme til uttrykk gjennom lønnsutbetalingene. Det er etter vår vurdering uheldig dersom pensjonene er svært gode sett i forhold til hva den enkelte har innbetalt i form av tvungen pensjonssparing. Dette gjelder både der pensjonsutbetalingene er for høye eller arbeidstaker tilsvarende har rett til pensjon fra et tidspunkt langt tidligere enn hva som er normalt. På denne måten uthules og tilsløres lønnen som viktig parameter i kampen om å lokke til seg kvalifisert arbeidskraft.

Punkt 12 Pensjonskommisjonen foreslår at folketrygdens uførepensjonsordning blir utredet nærmere.

NARF støtter dette forslaget.

13. Forenkling og informasjon

Det må etter NARFs vurdering være et mål for enhver regelverksendring at forenklingsperspektivet ligger i bunnen for regelverket. Riktignok må forenklingshensynet fra tid til annen vike, men det bør hele tiden være med som et viktig parameter for de avveiningene som foretas.

Vi i NARF er særlig opptatt av at uansett hvilke regler som vedtas så er det viktig at alle blir best mulig informert om hvilke pensjonsrettigheter de har i vente frem i tid. Kun der den enkelte får god og lettfatterlig informasjon om fremtidig pensjon vil disse opplysningene også kunne motivere til at den yrkesaktive eventuelt oppretter supplerende pensjonsspareavtaler, for på denne måten å ta et større ansvar for egen pensjonssparing.

NARF organiserer 2 850 av landets autoriserte regnskapsførere. Våre autoriserte regnskapsførere fører regnskapene for ca 175 000 av landets 306 000 bedrifter. Flere av disse bedriftene har i de senere årene vært preget av store nedbemanninger. Dette har medført at flere ansatte har valgt å takke ja til de sluttpakker som har blitt tilbudt for deretter å starte opp egen virksomhet. Denne gruppen må i forbindelse med avviklingen av arbeidsforholdet ofte gå ut av sine kollektive pensjonsordninger, uten mulighet til å videreføre disse i egne virksomheter innenfor dagens regelverk. Personen er da henvist til en såkalt fripolise.

Utviklingen i arbeidsmarkedet viser at i tiden fremover vil stadig flere skifte arbeid i løpet av yrkeskarrieren. Det blir mer vanlig å skifte mellom å være selvstendig næringsdrivende og ansatt i privat eller offentlig virksomhet, og skifte skjer gjerne flere ganger gjennom et langt yrkesliv. Outsourcing av tjenester medfører også endret arbeidssituasjon og knoppskyting i nye virksomheter. Dette er forhold som må hensyntas når de yrkesaktive skal informeres om sine samlede pensjonsrettigheter.

Forsikringsselskapene har allerede i dag en plikt til å orientere sine kunder om hvilke pensjonsrettigheter som opparbeides. Hvorfor ikke utvide forsikringsselskapenes og det offentliges rapporteringsplikt til å gjelde alle typer pensjonsspareavtaler enten de er opparbeidet i privat eller offentlig regi og uavhengig av om de er tvungne eller frivillige?

Etter NARFs vurdering vil en ordning der forsikringsselskapene og det offentlig pålegges å samordne alle opplysninger om pensjonssparing være kostnadsbesparende. I tillegg – og dette er ikke minst viktig – vil den enkelte arbeidstaker til enhver tid få bedre oversikt over alle pensjonsrettigheter som opparbeides. Dette uavhengig av om arbeidet skjer i offentlig eller privat virksomhet. Bedre oversikt vil alene også motivere til større ansvar for egen sparing der det er nødvendig. Den mangelfulle og uoversiktlige oversikten den enkelte har i dag er jo kun med på å understimulere til pensjonssparing. Skal vi oppnå Pensjonskommisjonens visjoner om at den enkelte skal stimuleres til å ta et større ansvar for pensjonssparing må først og fremst fullstendige og oversiktlige opplysninger tilflyte alle. Først dersom dette målet nås kan den samme gruppe påvirkes til å ta et større ansvar for egen pensjonssparing.

Skal vi som autoriserte regnskapsførere også tenke effektivitet og økonomi vil vi foreslå at opplysninger om pensjonssparing opparbeidet av den enkelte innsendes gjennom Altinn for deretter og sendes ut til hver person som tilleggsopplysning på skatteoppgjøret. Altinn fordi dette er morgendagens ”elektroniske motorvei” for innrapportering. Skatteoppgjøret, fordi dette er informasjonskanal nummer 1 for alle personers inntekter og formue, og fordi dette er stedet der opplysninger om økonomi hører hjemme.

Vi i NARF jobber blant annet for et enklere Norge for alle små- og mellomstore bedrifter. Dersom rapportering av opparbeidede pensjonsrettigheter kan innlemmes i et system som allerede er i bruk, samt at rettighetshaverne kan bli orientert om rettighetene i skatteoppgjøret, mener NARF at det må være en fordel at alle opplysninger samles og videreformidles ett sted.

14. Et nytt pensjonssystem i folketrygden foreslås å tre i kraft fra 2010.

NARF støtter forslaget om ikrafttredelsestidspunkt og ser det som fordelaktig at nytt pensjonssystem fases inn over tid samtidig som det gamle fases ut.

III Avsluttende kommentarer i forhold til dagens regler som diskriminerer de aller minste foretakene

Avslutningsvis vil vi benytte anledningen til å gjenta vårt innspill til Pensjonskommisjonen vedrørende dagens diskriminering av de aller minste foretakene.

Av de 306 000 virksomhetene vi har i Norge er det ca 126 000 enkeltpersonsforetak som kun sysselsetter en person.

Det er som kjent også i dag relativt utbredt med frivillige pensjonsspareavtaler som inngås som supplement til folketrygden. Pensjonskommisjonen er tilhengere av at det etableres pensjoner i arbeidsforhold for de 8 - 900 000 arbeidstakere i privat sektor og de mange næringsdrivende og enkeltpersonsforetakene som ikke har slike ordninger. Flertallet i Pensjonskommisjonen gir uttrykk for at supplerende ordninger bør stimuleres ved skattefradrag på avsetningene til pensjonsordningen, ved utvikling av gode pensjonsløsninger og ved informasjon. NARF støtter kommisjonen på dette punkt og mener at det i denne forbindelse bør åpnes opp for at alle får sammen fradrag for pensjonssparing innenfor nærmere fastsatte rammer.

Den diskriminerende grensen

126 000 enkeltpersonforetak pluss andre mindre selskap kan etter dagens regler ikke inngå tjenstepensjonsavtaler (såkalte kollektive pensjonsordninger). Den diskriminerende grensen går ved virksomheter/selskap som består av minst to utøvere der begge har minimum 75 % stillingsandel.

Ansatte og eiere i virksomheter (enkeltpersonsforetak, aksjeselskaper og ANS) med to eller flere ansatte kan etter dagens regler sikre sin pensjon på 3 ulike måter; 1) Opptjening i Folketrygden, 2) Tjenstepensjon gjennom sitt arbeidsforhold (FPS), og 3) Privat pensjonssparing (IPA) med rett til fradrag av premie på inntil 40 000 kr pr år.

Enkeltpersonsforetakene og andre små selskap med to eller færre utøvere der en av de to har mindre enn 75% stillingsandel har ikke anledning til å inngå avtale om tjenstepensjon og er derfor henvist til den langt mindre gunstige ordningen med privat pensjonssparing (IPA). Pensjonskommisjonen er oppmerksom på forskjellsbehandlingen. Det kommisjonen ikke synes å ta tilstrekkelig innover seg er at skattefradraget ved tjenstepensjon og privat pensjonssparing er vesentlig forskjellige ved at fradrag for tjenstepensjonsordningen gir en langt bedre skattemessig effekt. Denne forskjellen burde pensjonskommisjonen kommentert og vurdert nærmere.

At enkeltpersonsforetakene og de minste selskapene ikke har reist seg i massiv protest mot forskjellsbehandlingen kan bare skyldes at det er for liten kunnskap om hvordan ordningene

fungerer. En FPS inneholder i tillegg forsikringselementer som sikrer arbeidstaker i tilfelle uferhet og dødsfall. Her må de aller minste bedriftene tegne private forsikringer som er mye dyrere for å få samme dekningen som ansatte i foretak med FPS.

I følge undersøkelser NARF har gjort, har både Danmark, Sverige og Finland regler som sikrer likebehandling av de store og de minste foretakene. Kostnadene ved pensjon kan i disse landene fradragsføres over driften.

Forslag til løsning

Ovennevnte urimelige forskjellsbehandling må etter NARFs vurdering fjernes nå. Det bør for fremtiden åpnes for at de minste enkeltpersonsforetakene og selskapene kan inngå avtale om tjenstepensjon med de samme skattemessige fordeler som virksomheter med to eller flere ansatte nyter godt av. Det er ikke tilstrekkelig at pensjonskommisjonen gir uttrykk for at i tillegg til folketrygden bør supplerende ordninger ”fortsatt stimuleres ved skattefradrag på avsetningene til pensjonsordningen, ved utvikling av gode pensjonsløsninger og ved informasjon”.

Løsningen kan for eksempel være at alle som er i arbeid, enten de er ansatt i et selskap eller de driver næring i et enkeltpersonsforetak, gis rett til å inngå standardiserte pensjonsspareavtaler. Alle kostnader ved disse pensjonsspareavtalene må uansett behandles likt skattemessig, enten dette skjer ved fradrag i næringsinntekt over driften, ved fradrag i alminnelig inntekt eller ved et forholdmessig fradrag i utlignet skatt. Forslaget krever kun at adgangen til å tegne foretakspensjon etter lov om foretakspensjon av 24. mars 2000 nr 16 utvides. Først når vi får dette på plass kan vi i tråd med pensjonskommisjonens visjoner begynne å snakke om et spleiselag der både staten, arbeidsgiver og den ansatte sammen bidrar til at alle sikres en fornuftig pensjon ved fylte 67 år.

For øvrig har vi ingen merknader til NOU 2004:1.

Dette høringssvaret er også sendt elektronisk til e-postadresse:
arkiv.postmottak@finans.dep.no.

Med vennlig hilsen
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening

Sandra Riise
Administrerende direktør

Steinar Maribo (sign)
Leder fagutvalget